
Fra: Sara, Kari Skoglund <Kari.Skoglund.Sara@samediggi.no>
Sendt: 27. oktober 2015 14:38
Til: Postmottak KD
Kopi: Eira, Brita Oskal; Buljo, Inger Eline Eira
Emne: Sametingets innspill til høring av Ludvigsenutvalget- Fremtidens skole

Notáhta • Notat

Geasa/Til: TilSbr_Navn.

Min čuj./Vår ref: 14/89 – 12
Beaivi/Dato: 27.10.2015

Sametingets innspill til høring av Ludvigsenutvalget- Fremtidens skole

Innledende kommentarer

Sametinget ser nødvendigheten av prosessen som er iverksatte med Ludvigsenutvalgets innstilling om å fornye skolen med tanke på relevant kompetanse.

Sametinget vil berømme utvalget for god og åpen arbeidsprosess. Ludvigsenutvalget har lagt til en åpne prosess i arbeidet med *NOU 2015:8 Fremtidens skole* og *NOU 2014:7 Elevenes læring i fremtidens skole*. Sametinget har hatt flere møter med utvalget/deler av utvalget og har fått komme med innspill. Utvalget har til en viss grad tatt Sametingets innspill til følge.

Sametinget vil her peke på en del problemstillinger som bør følges opp dersom Ludvigsenutvalgets innstilling vedtas slik det foreligger. Sametingets synspunkter er ikke uttømmende.

Fornyelse av fagene og læreplanmodeller

Sametinget er særlig fornøyd med at utvalget sier at prinsippene som ligger til grunn for fagfornyelse også vil gjelde for fagene i det samiske læreplanverket. Sametingets erfaring med læreplanarbeid er at først utarbeides de nasjonale læreplanen, deretter oversettes disse til samisk med noen kompetansemål om det spesifikke samiske. Sametinget forventer at de nasjonale og de samiske læreplanene utarbeides samtidig. Spesielt viktig er dette fordi denne gangen skal det være et systematisk samarbeid mellom fagene og innenfor hvert fagområde.

Utvalget peker på at elevsammensettingen er annerledes i dag enn det den var for ti år siden. Derfor må læreplanen avspeile den språklige og det kulturelle mangfoldet som er i skolen i dag. NAFO(Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring) uttrykker det slik

«Utvalget skriver på side 24 at «Elever med to- eller flerspråklig kompetanse er en ressurs for norsk kultur og samfunn, og de bør få videreutvikle sin språklige kompetanse. Dette gjelder både elever som har samisk eller finsk/kvensk språkbakgrunn, og elever med annen minoritetsspråklig bakgrunn». NAFO støtter dette fullt ut, men for å nå målsettingen må retten til morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring styrkes.»

Ludvigsenutvalgets utredninger om fremtidens skole vil sannsynligvis medføre omfattende revideringer av læreplanene i løpet av de neste årene. Utvalget har hatt fokus på fagfornyelse, og i den forbindelsen foreslår utvalget at arbeidet med nye læreplaner igangsettes snarest.

Ludvigsenutvalget foreslår at læreplangruppene bør bestå av forskere fra fagfeltet og fra lignende fagfelt, og lærere. Lærere skal være i flertall. De anbefaler at det skal etableres en liten gruppe som vedtar/godkjenner læreplanene. Utfordringene i det samiske miljøet er at det er lite med fagfolk i de ulike fagområdene. Det er viktig at det finnes folk med kompetanse i samisk og samisk kultur i læreplangruppene, selv om de ikke skulle ha forskerstatus. Derfor mener Sametinget at det bør utarbeides strategi for sammensetningen av læreplangruppene for det samiske læreplanverket. Sametinget må ha en rolle i utvelgelsen av representanter til faggruppene.

Utvalget foreslår også at det skal avsettes midler til utvikling av veilednings- og støtteressurser. Videre har utvalget foreslått at de nasjonale sentrene skal bidra med didaktisk og fagdidaktisk utviklingsarbeid. Sametinget vil presisere nødvendigheten ved at Senter for samisk i opplæringa får et ansvar i dette arbeidet og gjøres kapasitets- og ressursmessig i stand til å forvalte dette ansvaret.

Fleksibel bruk av fag- og timefordelingen er ifølge utvalget nødvendig for å kunne utføre dybdelæring. Sametinget er enig i det, men vil gjøre departementet oppmerksom på at samiskfaget bør ha et minimumstimetall. Samiskfaget står i en litt annen stilling språkmessig enn norskfaget gjør, spesielt i de områdene der samisk ikke er dagligspråk, der vil samisk språk kun høres på skolen. Sametinget er bekymret for at samiskfaget vil kunne nedprioriteres i vektlegging av fagene ved fag- og timefordelingen.

Sametinget er ikke imot innføring av andre fremmedspråk på barnetrinnet, men det må tas høyde for at de samiske elevene har allerede 3 språk på barnetrinnet, samisk, norsk og engelsk. Dette tilbudet bør derfor være valgfritt for elever som har samisk i fagkretsen.

Fylkesmannen i Finnmark sier i sin høringsuttale

«Fylkesmannen i Finnmark mener at det bør legges opp til en fleksibel ordning slik at disse timene også kan brukes til samisk/finsk som 2. språk, slik elevene kan velge på ungdomstrinnet. Samtidig vil vi påpeke viktigheten av å satse på bedre innlæring av

sidemål/2. språk. All den tid man har to norske skriftspråk for alle elever, med unntak av elever som har finsk eller samisk som 2. språk, bør dette vektlegges sterkere på barnetrinnet enn i dag»

Kompetanser i fremtidens skole

Sametinget gir sin tilslutning til de fire kompetanseområdene som er valgt ut som fornyingsområder.

NOU 2015:8 «Fremtidens skole» bygger på arbeidet som er gjort i NOU 2014:7 Elevenes læring i fremtidens skole. Sametinget påpekte i møtet 19.mars 2015 med Sten Ludvigsen, at samiskfaget ikke var beskrevet i NOU:7 2014 under kapitlet om fag i grunnopplæringen. I denne delutredningen er det skrevet begrunnelse for de øvrige fagene i skolen. Sametinget hadde sett at samiskfagets begrunnelse også var beskrevet. Sametinget mener at samiskfaget har stor og spesiell betydning som et identitetsdannende fag for samiske elever, spesielt for barn utenfor det samiske kjerneområdet.

Siden faget ikke er nevnt i NOU:7 2014, er den heller ikke med i utredningen av fagområdene og språkfagene i NOU 2015:8. På spørsmål fra sametingsrådet om dette på møtet 19.mars, henviste utvalget til at læreplanarbeidet i samiskfaget er Sametingets ansvar, dermed har utvalget oppfattet det slik at det er Sametingets oppgave å beskrive faget. Dette kjente ikke Sametinget til, og har heller ikke funnet en skriftlig bestilling til et slikt oppdrag. Sametinget er ikke fornøyd med at dette oppdraget ikke har kommet tydeligere fram under prosessen. Sametinget ber departementet beskrive dette avviket i sin behandling av NOU 2015:8.

Norsk og samisk er likeverdige språk, denne erkjennelsen må ligge til grunn for fornyingene i skolen. Men det handler om mer enn språkopplæring. Det handler også om samiske verdier, samfunnsliv, kultur, ressurser og næringer. Dersom det samiske opplæringstilbudet ikke gis større oppmerksomhet i fremtidige endringer av fag og struktur i skolen, vil konsekvensen kunne være at kvaliteten på samisk opplæring vil være dårligere enn tilbudet for ikke-samiske elever.

Sametinget har ansvar for det samiske innholdet i de nasjonale læreplanene, og Sametinget ser at også den kompetansen gjøres til gjenstand for fornying. Det er viktig at samiske forhold blir fremstilt på en riktig måte og i tilstrekkelig omfang, også kompetanse som gir forståelse for samiske rettighetsforhold.

Forskningsbasert

Utvalget sier at anbefalinger om skolens innhold må ta utgangspunkt i dokumentert kunnskap om hvordan og hva elever lærer under bestemte betingelser. Forutsetningene for læring som er beskrevet, vil ligge til grunn når utvalget i hovedutredningen skal vurdere fag og kompetanser i fremtidens skole

Sametinget er opptatt av å melde inn behov for skoleforskning om kvaliteten i det samisk opplæringstilbudet, og etterlyser strategier i forhold til hvordan samisk opplæringstilbud skal ivaretas og styrkes i fremtiden.

Den nesten totale mangelen på forskningsgrunnlag om samisk skoletilbud, manglende trykte og digitale samiske læremidler, manglende nasjonale sentrer/ kompetansesentre som bistår i arbeidet med samisk kompetanseutvikling og mangelen på samiske pedagoger, krever at det utarbeides målrettede strategier for å sikre samiske elever fremtidige skoletilbud.

Læremidler

Sametinget har ansvar for samisk læremiddelutvikling. Endringer i læreplanene medfører merkostnader i forbindelse med oppdatering av læremidler. Det er kjent at den samiske skolen har etterslep på læremidler tilpasset Kunnskapsløftet. På videregående nivå finnes det nesten ikke lærebøker på samisk. Sametinget har bedt om økte midler til læremiddelutvikling, men har ikke fått gehør. Det er liten variasjon av trykte læremidler, og behovet er mye større i forhold til digitale læremidler.

Sametinget er ikke den eneste som mener at retten til å få læremidler og spesielt for digitale læremidler samtidig med norske læremidler. Norsk Språkråd uttaler følgende i sin høringssuttalelse:

«Parallellitetskravet bør i tillegg gjelde språket i digitale læringsressurser. Alle digitale ressurser, program og verktøy som eleven gjentatte ganger møter i opplæringa, bør være tilgjengelig på det språket eleven har opplæring i. Dette prinsippet bør så langt mulig også gjelde digitale læringsressurser for undervisningsspråka samisk, kvensk og norsk tegnspråk, som er språk Norge har spesielt ansvar for å følge opp.

Utvalget anbefaler at kostnader til kompensasjon for oppdatering av læremidler gis som særskilt tilskudd. Sametinget mener at midler til utvikling av samiske læremidler må spesifiseres i oppfølgingen av innstillingen.

Implementering- kompetanseutvikling

Sametinget mener at alle nye og reviderte læreplaner skal innføres samtidig, også det samiske læreplanverket. Implementeringen bør foregå med alle de fasene en implementeringsprosess innebærer. Det må gis tid til å implementering. De nasjonale sentrene skal være en del av veilednings- og støttefunksjonen. Det forutsettes, at Senter for samisk i opplæringen en viktig støttespiller for den samiske skolen og, som tidligere nevnt, må senteret gjøres kapasitetsmessig i stand til dette.

Det må kartlegges hvilke behov det samiske fagmiljøet har for etter- og videreutdanning. Etter- og videreutdanningstilbudet må omfatte det som den samiske skolen har behov for, samisk språk og samisk kultur og samfunnsliv.

Sametinget vil ha konsultasjoner om Ludvigsenutvalgets innstilling:

- om prosessen for arbeidet
- hvilke utredningsbehov denne prosessen krever, og
- om tiltakene